EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Zahraničná politika USA za administratív Donalda Trumpa a Joea Bidena

Bakalárska práca

2022 **Ali Hussein**

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Zahraničná politika USA za administratív Donalda Trumpa a Joea Bidena

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Študijný odbor: Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných politických vzťahov

Vedúci záverečnej práce: Mgr. Michael Augustín, PhD.

Bratislava 2022 **Ali Hussein**

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracoval samostatne a že som uviedol všetku použitú literatúru.

Dátum: 08. 05. 2022 **……..…**

Ali Hussein

ABSTRAKT

HUSSEIN, Ali: Zahraničná politika USA za administratív Donalda Trumpa a Joea Bidena. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných politických vzťahov. – Mgr. Michael Augustín PhD.– Bratislava: FMV EU, 2022, 39 s.

Cieľom bakalárskej práce bolo porovnať zahraničnú politiku Donalda Trumpa a Joea Bidena. USA je krajina s veľkým vplyvom na zvyšok sveta. Dominuje v ekonomických, politický a vojenských oblastiach. Osobitne som analyzoval ich rozdielne prístupy k zahraničnej politike a následne ich porovnal. Analyzoval som priebeh obchodnej vojny medzi USA a Čínou, ktorá mala dopad svetový obchod. Následne som analyzoval vzťahy s Iránom a Iránsku jadrovú dohodu.

Kľúčové slová:

Zahraničná politika, Donald Trump, Joe Biden, USA

ABSTRACT

HUSSEIN, Ali: Foreign policy during administration of Donald Trump and Joe Biden. – University of Economics in Bratislava. Faculty of international relations; Department of international political relations. – Supervisor: Mgr. Michael Augustín PhD.– Bratislava: FMV EU, 2022, 39 s.

The goal of the bachelor thesis is to compare foreign policy of Donald Trump and Joe Biden. The USA is country with big influence on rest of the world. USA dominates in economic, political and military fields. I analysed separately their different approaches to foreign policy and subsequently I compared them. I analyzed the course of the trade war between the US and China that has impacted world trade. I then analysed relations with Iran and the Iran nuclear deal.

Key words:

Foreign policy, Donald Trump, Joe Biden, USA

Obsah

Úvod 6

1. Vývin zahraničnej politiky USA 8

1.1. Tvorba zahraničnej politiky 8

1.2. Zahraničná politika USA od 1914 do 1991 8

1.3. Zahraničná politika USA od 1991 po súčasnosť 14

1.3. Zhrnutie vývoja zahraničnej politiky USA 16

Cieľ práce 19

Metodológia 19

2. Administratíva Donalda Trumpa 20

2.1 Donald Trump 20

2.2 Zahraničná politika 21

2.3 Zahraničné vzťahy Irán 24

2.4 Zhrnutie zahraničnej politiky Donalda Trumpa 26

3.1 Joe Biden 28

3.4 Zhrnutie zahaničnej politiky Joea Bidena 33

4. Porovnanie zahraničnej politiky Donalda Trumpa a Joea Bidena 35

Záver 36

Zoznam použitej literatúry 38

Úvod

Tému Zahraničná politika USA za administratív Donalda Trumpa a Joea Bidena som si vybral, pretože považujem Donalda Trumpa za zaujímavú postavu na politickej scéne. Tento podnikateľ zdedil firmu a veľký majetok po svojom otcovi Fredovi Trumpovi. Ďalej pokračoval ako podnikateľ v oblasti nehnuteľností. Okrem toho môžeme povedať, že sa pohyboval v prostredí šoubiznisu. Mal dokonca vlastnú televíznu reláciu. Donald Trump bol neraz označený za kontroverzného podnikateľa ale aj napriek tomu dokázal v roku 2016 vyhrať prezidentské voľby a zasadnúť za stôl v Bielom dome.

O americkej spoločnosti možno povedať, že je rozdelená na dva tábory. Na jednej strane demokrati a na druhej republikáni. S príchodom Donalda Trumpa do politiky sa ešte viac polarizovala. Stáli proti sebe ľudia, ktorí podporovali Trumpa a jeho politickú víziu „Make America Great Again“ a jeho odporcovia, ktorí nesúhlasili s jeho názormi na imigrantov, Čínu a Rusko. Myslím si, že jeho výhra vo voľbách v roku 2016, kedy porazil Hillary Clintonovú bola pre svet veľkým prekvapením. Počas toho ako Donad Trump sedel v oválnej pracovni sa spoločenské napätie zvyšovalo.

V prvej kapitole mojej práce sa venujem histórií zahraničnej politiky Spojených štátov. Rozoberám najvýznamnejších prezidentov USA v 20. a 21. storočí, štýl akým viedli zahraničnú politiku krajiny a najvýznamnejšie doktríny. Sledujem premenu politiky tejto krajiny v kontexte významných historický udalostí ako boli prvá a druhá svetová vojna, Studená vojna a teroristický útok na svetové obchodné centrum.

Následne sa venujem zahraničnej politike USA počas administratívy Donalda Tumpa. Konkrétne rozoberám vzťahy s Čínou a Iránom. Dôsledkom vyšetrovania Číny z nečestných praktík a krádeží duševného vlastníctva Trump začal zvyšovať clá na import čínskych produkt, čo vyústilo až do obchodnej vojny. Táto vojna mala globálny dopad na medzinárodný obchod. Irán podozrieval z porušovania Iránskej jadrovej dohody, od ktorej Spojené štáty odstúpili. Toto rozhodnutie vyvolalo veľmi negatívne reakcie od partnerských krajín.

Vo voľbách v roku 2020 Donald Trump súperil s Joeom Bidenom, bývalým viceprezidentom Barracka Obamu. Nielen obyvatelia Spojených štátov boli v napätí, kto zvíťazí. Donald Trump nakoniec prehral a do vedenia krajiny sa dostali demokrati. Trump

to ale nepovažoval za koniec, vďaka jeho tvrdeniam, že voľby boli zmanipulované. V najbližších voľbách môžeme očakávať jeho opätovnú snahu o získanie Bieleho domu.

V tretej kapitole sa venujem zahraničnej politike Joe Bidena. Tento skúsený politik v oblasti medzinárodných vzťahov, predstavuje opak jeho predchodcu. Joe Biden nezastáva unilaterálny prístup v zahraničnej politike. Problém obnovenia Iránskej jadrovej dohody sa snaží riešiť kooperáciou. Hoci pokračuje v rovnakej politike voči Číne ako Trump, taktiež hľadá spoluprácu s partnerskými krajinami. Dôraz kladie aj na diskrimináciu, porušovanie ľudských práv a nútené práce etnických a náboženských menšín.

Cieľom tejto práce je analýza zahraničnej politike Donalda Trumpa a Joea Bidena a následná komparácia ich prístupov. Spojené štáty americké majú vo svetovom hospodárstve a vo väčšine medzinárodných organizáciách dominantné postavenie. Je to hegemón, ktorého politika ovplyvňuje aj zvyšok sveta.

1. Vývin zahraničnej politiky USA

1.1. Tvorba zahraničnej politiky

Spojené štáty Americké sú federatívny štát s klasickým rozdelením moci do troch odvetví ústavou. Zahraničnú politiku USA tvoria konkrétne výkonná moc a zákonodarná moc. Súdna moc má len kontrolnú rolu. V tejto práci sa zameriame na zahraničnú politiku cez výkonnú moc a to prostredníctvom prezidenta. Musíme ale podotknúť, že zahraničná politika nie je statická ale práve naopak veľmi živá politika, ktorá musí reagovať na ekonomické, politické a vojenské dianie na domácej aj svetovej scéne.

„Americká ústava konkrétne stanovuje, že prezident je hlavným veliteľom amerických ozbrojených síl a námorníctva a hlavným americkým vyjednávačom a diplomatom krajiny.“[1] Jeho právomoci sú limitované alebo zdieľané s vládou v podobe kongresu. Napríklad, hoci je prezident veliteľom ozbrojených síl, právomoc na vyhlásenie vojny má Kongres. Prezident má najväčšiu silu na poli zahraničnej politiky v situácií, ak má podporu kongresu a taktiež v prípade vojenské konfliktu. Zahraničná politika Spojených štátov sa vyvíjala do súčasnej podoby hlavne počas veľkých historických udalostí ako boli vojny alebo ekonomické recesie.[2]

1.2. Zahraničná politika USA od 1914 do 1991

Spojené štáty Americké sú rozlohou treťou najväčšou krajinou na svete a podľa údajov Svetovej banky boli v roku 2020 krajinou s najvyšším HDP vo svete. USA je hegemón, ktorý ovplyvňuje politické, ekonomické ale aj vojenské dianie nie iba za Atlantickým oceánom ale na každom kontinente. Zahraničná politika predstavuje ohromnú moc, ktorá môže smerovať rôznymi smermi. Preto sa musíme pozrieť aj na históriu zahraničnej politiky a amerických prezidentov, ktorí mali túto moc vo svojich rukách.

Zahraničná politika Spojených štátov sa zakladala v minulosti na princípe izolacionizmus. Pre túto politiku mali USA niekoľko predpokladov ako geografická poloha a snaha o prežitie ako štátu. Postupom času sa politika izolacionizmus rozšírila z územia USA na americký kontinent. V roku 1823, počas administratívy piateho prezidenta Jamesa Monroea, bola vyhlásená Monroeva doktrína. Tá mala vytvoriť bariéru medzi európsky

[1] KOZÁK, Krištof a kol. Zahraniční politika USA na začátku 21. století. 1. vyd. Praha: AMO, 2009. s. 51. ISBN 978-80-87092-11-8

[2] DOBSON, Alan et al. US Foreign Policy since 1945 (elektronický zdroj). 2. vyd. London : Routledge, 2006, s. 8. ISBN 9780203965658. Dostupné na : 9780203965658_previewpdf.pdf

a americkým kontinentom. USA sa nemali zapájať do politického diania v štátoch na európskom kontinente a zachovať si pasívnu zahraničnú politiku. Ďalej definovala americký kontinent ako slobodný a varovala pred akoukoľvek budúcou európskou kolonizáciou.[3]

Koncom 19. a začiatkom 20. storočia začalo Spojené kráľovstvo postupne strácať svoju ekonomickú silu a na druhej strane ju získavali Spojené štáty. USA si uvedomovali svoju silu a mali záujem o lepšie postavenie na svetovej úrovni. V roku 1904 prezident Theodore Roosvelt vydal dodatok k Monroevej doktríne, v ktorom deklaroval ochranu a udržiavanie poriadku krajín na amerických kontinentoch.[4] USA sa stavalo do pozície medzinárodného policajta. Toto obdobie by sme mohli považovať za začiatok hegemónie Spojených štátov.

Od začiatku prvej svetovej vojny sa v Bielom dome vystriedalo 19 rôznych prezidentov z rád republikánov a demokratov v pomerne rovnomernom zastúpení. Práve od tohto obdobia môžeme sledovať ako zahraničná politika USA zasiahla zvyšok sveta, ako sa postupne vyvíjala a ako sa USA dostala medzi ekonomických gigantov. V nasledujúcich odsekoch sa pozrieme na najvýznamnejších prezidentov minulého a tohto storočia a na to akým spôsobom viedli zahraničnú politiku a aké boli ich ciele a doktríny. Doktríny teda, stratégie, priority, postupy a ciele zahraničnej politiky boli pomenovávané po menách prezidentov vo funkcii. „Takéto vyhlásenie o veľkej stratégií predstavujú dlžobné úpisy aj varovania, vysoko vyvýšené nad každodennú interakciu zahraničných vzťahov alebo neprehľadnú komunikáciu diplomatov.“[5]

V roku 1914 v Európe vypukol konflikt, ktorý sa následne stál globálnym problémom. Došlo k premene pasívnej politike USA. Na začiatku obrovské hospodárstvo USA pomáhalo strane Dohody posielaním zásob. Hoci v roku 1915 bola potopená loď Lusitania, na palube ktorej bolo množstvo amerických občanov, až v roku 1917 Kongres hlasoval a vyhlásil vojnu Nemecku. „Práve účasťou v 1. svetovej vojne bolo začaté nové obdobie zahraničnej politiky USA: Spojené štáty začali priamo zasahovať do európskych

[3] KREJČÍ, Oskar. Zahraniční politika USA. 2. vyd. Praha: Profesional Publishing, 2009. s. 111. ISBN 978-80-7431-003-4

[4] ROE, James,. President Monroe's seventh annual message to Congress. 1823. Dostupné na: Monroe Doctrine (1823) | National ArchivesMON

[5] BUCKLEY, Mary. SINGH, Robert. The Bush Doctrine and the War on Terrorism, Global responses, global consequences. 1. vyd. Taylor & Francis, 2006. s. 2-3. ISBN10: 0-415-36997-5

politických záležitostí.“[6] Toto rozhodnutie bolo v rozpore s Monreoveou doktrínou o zapájaní sa do európskych politických záležitostí.

„Woodrow Wilson sa výrazne zapísal aj do vojnovej a povojnovej diplomacie.“[7] Za jeho najznámejšie politické dielo alebo najvýznamnejší krok v zahraničnej politike môžeme považovať 14 bodov, v ktorých Wilson prišiel s myšlienkou medzinárodnej organizácie na udržiavanie mieru. Aj vďaka jeho snahe vznikla Spoločnosť národov, organizácia ktorú môžeme považovať za predchodcu Organizácie spojených národov. Americký senát ale zmluvu neratifikoval a preto USA neboli členským štátom. Tu môžeme sledovať návrat USA k politike izolacionizmus po vojne. Tak isto niektorými bodmi položil základy pre modernú diplomaciu.

O niekoľko rokov neskôr dochádza v Európe k ďalšiemu vojenskému konfliktu, ktorý opäť postihne celý svet ešte vo väčšej miere. Do druhej svetovej vojny sa USA, ktoré dovtedy presadzovali izolacionizmus, zapojili až po japonskom útoku na Pearl Harbor v roku 1941. Hoci vtedajší prezident Franklin Roosevelt, ktorý už bol v úrade tretie obdobie, považoval Hitlera a nacistické Nemecko za hrozbu ešte pred začatím vojny. Kongres zrušil zmluvy o neutralite, ktoré boli podpísané v medzivojnovom období ako prejav izolacionizmu, na žiadosť prezidenta. V rovnakom roku bol prijatý aj zákon o prenajímaní a predávaní zbraní spojencom. Zapojenie sa USA do vojny spôsobilo zásadný zvrat. Postupné oslobodzovanie Európy a boje v Ázii pomohlo k víťazstvu spojencov.[8] V tomto prípade sa jedna vojna skončila a druhá sa blížila. Nasledovala studená vojna medzi USA a Sovietskym zväzom. Tento súboj dvoch odlišných režimov vo veľkom znamenal uskutočňovanie zahraničnej politiky.

Víťazstvo USA v oboch svetových vojnách zaistilo tejto krajine miesto vojenského hegemóna. Prvá svetová veľmoc, Spojené kráľovstvo, od konca 19. storočia začala strácať svoju ekonomickú silu na svetovom poli a Spojené štáty naopak zvyšovali svoje percentá na svetovej produkcii.

V roku 1944 sa do úradu dostal Harry Truman, ktorý od začiatku vedel, že Stalin je nebezpečný diktátor. Harryho Trumana by sme mohli označiť za prvého bojovníka proti

---

[6] KREJČÍ, Oskar. Zahraniční politika USA. 2. vyd. Praha: Profesional Publishing, 2009. s. 126. ISBN 978-80-7431-003-4

[7] KOVÁŘ, Martin. Prezidenti rozdelenej Ameriky. 1. vyd. Bratislava: Mafra Slovakia a.s., 2021. s. 34. ISBN 978-80-89950-81-2

[8] KREJČÍ, Oskar. Zahraniční politika USA. 2. vyd. Praha: Profesional Publishing, 2009. s. 132. ISBN 978-80-7431-003-4

komunizmu v Bielom dome. V roku 1947 vydal Trumanova doktrínu, ktorá sa stala všeobecným dokumentom v boji proti rozmachu komunistickej ideológie vo svete. „Podobne ako v prípade Grécka, ak má mať Turecko pomoc, ktorú potrebuje, Spojené štáty ju musia poskytnúť. Sme jediná krajina, ktorá je schopná poskytnúť takúto pomoc.“[9] Hospodárska pomoc Turecku a Grécku bol podstatný bod doktríny. Vytvorenie vhodných podmienok pre život v krajine bolo kľúčové aby sa neopakovala situácia ako v Nemecko v 30. rokoch. Spojené štáty taktiež počas dvoch období Harryho Trumana vojensky zasahovali v Kórei.

Ďalšou zbraňou proti rozširovaniu sa vplyvu Sovietskeho zväzu bol Marshallov plán. Ten mal zabezpečiť finančnú pomoc pre vojnou zničené krajiny v Európe za podmienku, že v krajine prebehnú slobodné voľby. Spojené štáty sa ďalej rozhodli v 40. rokoch zapojiť do medzinárodných vzťahov prostredníctvom medzinárodných politických a ekonomických organizácií. Na rozdiel od Spoločenstva národov sa USA stali členom OSN. Okrem toho iniciovali vznik Medzinárodného menového fondu a Svetovej banky, v ktorých majú dnes silné postavnie.[10] Aktívne pôsobenie Spojených štátov na medzinárodnej úrovni, finančná pomoc a vznik ekonomických inštitúcií boli podmienené hospodárskou silou, ktorú krajina dosiahla a víťazstvo vo svetových vojnách. Postavenie Sovietskeho zväzu na svetovom poli môžeme považovať tiež za významný faktor.

Proti komunistická politika zotrvala v zahraničnej politike Spojených štátov v podstate až do rozpadu Sovietske zväzu. Eisenhower viedol rokovanie s Moskvou o Iráne a komunistoch v Guatemale. „5. januára 1957 v reakcií na čoraz napätejšiu situáciu na Blízkom východe prezident Eisenhower (1890-1969) predniesol návrh na spoločnom zasadnutí Kongresu USA, v ktorom žiadal o novú a proaktívnejšiu americkú politiku v regióne. Eisenhowera doktrína, ako sa návrh čoskoro stal známym, ustanovila blízky východ ako bojisko studenej vojny (1945-89).“ [11] V období administratívy prezidenta Eisenhowera nastala Suezská kríza v Egypte, kde hlavný faktor zohrávala kontrola nad Suezským prieplavom, strategickým transportným miestom. USA si boli vedomé, že USSR využijú akúkoľvek situáciu na získanie vplyvu a spojencov kdekoľvek. Keďže Studená

[9] Truman, S. Harry. Truman Doctrine (1947). 1947. Dostupné na: Truman Doctrine (1947) | National Archives

[10] KREJČÍ, Oskar. Zahraniční politika USA. 2. vyd. Praha: Profesional Publishing, 2009. s. 27. ISBN 978-80-7431-003-4

[11] HISTORY. Eisenhower Doctrine. Dostupné na: https://www.history.com/topics/cold-war/eisenhower-doctrine

vojna mala globálny efekt, tak Spojené štáty sa museli flexibilne prispôsobiť a zamerať svoju zahraničnú politiku smerom aj na Stredný východ.

Počas úradovania Johna Kennedyho USA zvýšili počet jednotiek vo Vietname a bol postavený Berlínsky múr. „ Ľudom v chatrčiach a dedinách na polovici zemegule, ktorí sa snažia prelomiť putá masovej biedy, sľubujeme, že sa budeme snažiť vypomôcť im, nech si to vyžaduje akékoľvek obdobie – nie preto, že by to robili komunisti, nie preto, že hľadáme ich hlasy ale preto, že je to správne. Ak slobodná spoločnosť nemôže pomôcť mnohým chudobným tak nemôže zachrániť zopár tých bohatých.“[12] Vo svojom inauguračnom prejave prezident Kennedy obhajoval intervencionizmus USA a staval krajinu do úlohy hegemóna, ktorý musí pomáhať menej rozvinutým krajinám. Súčasťou tohto prejavu bola aj prezidentova najslávnejšia veta, „Nepýtaj sa, čo môže tvoja vlasť spraviť pre teba – pýtaj sa, čo môžeš ty spraviť pre svoju vlasť.“[13] Na jednej strane je ťažko posudzovať administratívu Kennedyho, keďže nedokončil svoje funkčné obdobie v bielom dobe. John Fitzgerald Kennedy bol v roku 1963 zavraždený. Tento fakt určite prispel k tomu, že je Kennedy jeden z najslávnejších prezidentov Spojených štátov.

Počas Kennedyho administratívy sa krajina dostala najbližšie v histórií k jadrovému konfliktu a v roku 1962 počas Kubánskej raketovej krízy. Následne na to v roku 1963 bola podpísaná Zmluva o zákaze skúšok jadrových zbraní, ktorá zakazovala ich testovanie v atmosfére, vo vesmíre a pod vodou. Okrem USA a ZSSR zmluvu podpísalo aj Spojené kráľovstvo.[14] Tento krok môžeme považovať za uvoľnenie napätej atmosféry v období Studenej vojny. Nielen USA ale aj Sovietsky zväz disponovali jadrovými zbraňami a boli neustále pripravení na vypuknutie vojny. Neustálu nedôveru medzi týmito mocnosťami môžeme vidieť aj v prejavoch prezidentov. „V týchto rokoch si Spojené štáty a Sovietsky zväz často navzájom vymieňali podozrenia a varovania ale veľmi zriedkavo nádej.“[15]

Richard Nixon, ktorý rezignoval vo svojom druhom období v Bielom dome kvôli kauze Watergate, bol ale veľmi schopný na poli zahraničnej politiky. Podarilo sa mu nadviazať diplomatické vzťahy s vtedy komunistickou Čínou. Jeho zámerom bolo

---

[12] KENNEDY, F. John, President John F. Kenne Kennedy's Inaugural Address (1961). 1961. Dostupné na: President John F. Kennedy's Inaugural Address (1961) | National Archives

[13] KENNEDY, F. John, President John F. Kenne Kennedy's Inaugural Address (1961). 1961. Dostupné na: President John F. Kennedy's Inaugural Address (1961) | National Archives

[14] Test Ban Treaty (1963). Dostupné na: Test Ban Treaty (1963) | National Archives

[15] KENNEDY, F. John. Televised Address on Nuclear Test Ban Treaty. 1963. Dostupné na: Televised Address on Nuclear Test Ban Treaty | JFK Library

pokračovať v uvoľňovaní napätia v medzinárodnom prostredí hlavne medzi USA a ZSSR, a tak isto s nimi začať rokovanie o demilitarizácií jadrových zbraní.[16] Nixon ale považoval zbrojenie a inovácie v oblasti jadrových zbraní za dôležité na udržanie rešpektu strachu. Program proti balistických rakiet pozmenil Bezpečnostný program, ktorý mal slúžiť ako ochrana proti útoku komunistickej Číny. Tak isto uvedomoval aj technický pokrok v Sovietskom zväze, proti ktorému mal USA program chrániť. Nixon sa vyjadril, že jediná cesta ako zachrániť všetkých je vyhnúť sa vojne.[17]

V roku 1955 za administratívy Eisenhowera USA poslala vojenskú a ekonomickú pomoc Južnému Vietnamu, ktorý sa dostal do konfliktu so Severným Vietnamom podporovaným komunistickou Čínou a ZSSR. Neskôr prezident Kennedy zintenzívnil pomoc vojenskými jednotkami. Vojna naďalej pokračovala ale Nixon nemal záujem o stiahnutie americkej armády z krajiny. Považoval to za prehru Spojených štátov nielen v Ázií ale aj proti svojim rivalom v Studenej vojne. To by mohlo ohroziť americké záujmy aj na iných miestach ako bol Berlín alebo Blízky východ.[18] Nixon nemohol stiahnuť vojenské jednotky z Vietnamu, pretože by to ohrozilo pozíciu veľmoci USA a rolu policajta, ktorý sa snaží podporovať demokraciu a bojuje za mier na všetkých kontinentoch.

V roku 1981 sa do Bieleho domu dostáva Ronald Reagan, ktorý bol prezidentom USA dve funkčné obdobie za sebou. Reagan nesúhlasil a skončil s politiku uvoľňovania napätia medzi Spojenými štátmi a Sovietskym zväzom, ktorú uplatňovali jeho predchodcovia. V jeho rétorike nechýbala ostrá kritika komunistov. Nevyhýbal sa prípadnej možnosti jadrovej vojny. Na druhej strane Reagan začal rokovania s USSR o odzbrojovaní. Prvý krát sa stretol s Gorbačovom v roku 1985. Reagan začal politiku zrušenia jadrových zbraní. To sa dostalo až k podpísaniu Zmluvy o likvidácií rakiet stredného a krátkeho doletu v roku 1987.[19] Napriek silnej antikomunistickej politike Reagan dokázal rokovať s predstaviteľom USSR. Taktiež položil základy pre budúcu administratívu prezidenta Busha.

---

[16] KOVÁŘ, Martin. Prezidenti rozdelenej Ameriky. 1. vyd. Bratislava: Mafra Slovakia a.s., 2021. s. 122. ISBN 978-80-89950-81-2

[17] NIXON, Richard. The President's News Conference, Deployment of the Antiballistic Missile System. 1969 Dostupné na: The President's News Conference | The American Presidency Project (ucsb.edu)

[18] NIXON, Richard. Address to the Nation on the War in Vietnam. 1969. Dostupné na: Address to the Nation on the War in Vietnam | The American Presidency Project (ucsb.edu)

[19] LETTOW, Paul. President Reagan's Legacy and U.S. Nuclear Weapons Policy. The Heritage Foundation. [elektronický zdroj]. [2006], online. [cit. 2022-02-02]. Dostupné na: President Reagan's Legacy and U.S. Nuclear Weapons Policy | The Heritage Foundation

Rozpadom Sovietskeho zväzu sa končí Studená vojna. Počas tohto obdobia prevládal v zahraničnej politike USA realizmus a intervencionizmus.[20] Jedným z dôvodom bolo pravdepodobne napätie z hrozby priameho vojenského konfliktu, v ktorom by mohlo dôjsť k použití jadrových zbraní, hoci obe strany videli ich dôsledok v praxi v japonských mestách Hiroshima a Nagasaki. Zásahy USA sme mohli vidieť v tzn. *proxy wars* napríklad v Kórei, Vietname, Afganistane, kde Američania podporovali strany v boji proti stranám podporovaným sovietmi aby zabránili rozširovaniu komunizmu.

1.3. Zahraničná politika USA od 1991 po súčasnosť

V 90. rokoch minulého storočia dochádza podľa Johna L. Gaddisa k vlnám demokratizácie a globalizácie.[21] Bývalé krajiny ZSSR zrazu čelili veľkej výzve a to vytvoriť demokratický politický systém riadenia štátu a následne ho zaviesť do praxe. Spolu s tým museli zabezpečiť prechod z centrálne plánovaného hospodárstva ku kapitalizmus. Zrazu sa na svetovom obchode vytvorili nový spotrebiteľské trhy a vzniklo miesto pre zahraničných investorov, ktorí sa tejto príležitosti hneď chytili.

Počas rozpadu ZSSR a na začiatku 90. rokov sedel v bielom dome George H. W. Bush. V roku 1990 vo svojom prejave pred Kongresom označil rok 1989 ako reťazovú reakciu revolúcií v Európe, na ktorých majú podiel aj USA. Bol to začiatok novej éry v medzinárodných vzťahoch.[22] Bush dával dôraz na úlohu Spojených štátov ako významného hráča na svetovej úrovni, chrániaceho demokraciu a slobodu, a ako víťaza niekoľko dekád trvajúcej Studenej vojny.

„Americké prvenstvo ja založené na tom, že je jediná krajina s vojenskými, diplomatickými, politickými a ekonomickými prostriedkami byť rozhodujúcim hráčom v akomkoľvek konflikte v ktorejkoľvek časti sveta, do ktorého sa rozhodne zapojiť.“[23] Skončila sa bipolárna éra dvoch mocností. Sovietsky zväz ku koncu slabol a žiadna iná krajina nebola v pozícií, kde by mohla konkurovať postaveniu USA ako unilaterálnej veľmoci.

---

[20] HUNTINGTON,P. Samuel. Kam kráčíš, Ameriko? Krize americké identity. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2005. s. 73. ISBN 8086182878

[21] GADDIS, John L. Studená vojna. 1. vyd. Bratislava: Slovart, 2006. s. 205 - 208. ISBN 8080851867

[22] BUSH, George. Address Before a Joint Session of the Congress on the State of the Union. 1990. Dostupné na: Address Before a Joint Session of the Congress on the State of the Union | The American Presidency Project (ucsb.edu)

[23]KRAUTHAMMER, Charles. The Unipolar Moment. . [elektronický zdroj]. [1990], online. s. 24. [cit. 2022-02-02]. Dostupné na: Krauthammer.pdf (metu.edu.tr)

Hoci USA vyhrala Studenú vojnu a stala sa dominantou veľmocou, ich prístup založený na unilateralizme sa v zahraničnej politike zachoval. Ciele a záujmy Ameriky zostali na prvom mieste tak isto ako ich štátna suverenita.[24] Intervencionizmus taktiež ostal zachovaný, čo môžeme vidieť na príkladoch ako bombardovanie Iraku v boji proti diktatúre Saddáma Husajna v roku 1998 alebo zapojenie sa do rokovaní medzi Izraelom a Palestínou a pomoc k podpísaniu Veľkopiatkovej dohody.[25] Tu môžeme sledovať ako sa pasívna zahraničná politika Spojených štátov premenila a krajina sa aktívne začala zapájať do politických situácií na všetkých kontinentoch aj po víťazstve v Studenej vojne nad veľmocou akú predstavoval Sovietsky zväz.

Za zlomový bod v zahraničnej politike USA môžeme považovať teroristický útok 11. septembra 2001 na Pentagon a Svetové obchodné centrum, za ktorým stála teroristická organizácia al-Káida. V tomto období už úradoval v oválnej pracovni George W. Bush, syn bývalého prezidenta G. H. W. Busha. Prezident reagoval na tento incident a americké vojská boli vyslané do Iraku a Afganistanu. Získal podporu aj hláv štátov alebo premiérov Veľkej Británie, Francúzska, Nemecka a dokonca aj Ruska.[26] Hoci tento útok zatriasol svetom, intervencionizmus Američanov nebol prekvapivým krokom v ich zahraničnej politike. Usama bin Ládin sa v jeden deň stal najväčším nepriateľom USA a začal konflikt, ktorý do dnešného dňa nie je úplne vyriešený.

Amerika sa opäť ukázala ako hegemón, ktorý nemá strach intervenovať na druhej strane sveta. „Bush okamžite a vnútorne chápal udalosti z 11. septembra ako neprijateľné a odporné, čo si vyžiadalo jasné vyhlásenie americkému ľudu aj svetu, ako najlepšie reagovať na páchateľov takéhoto ohavného útoku a ako tým dosiahnuť USA bezpečné pre budúcnosť.“[27] George W. Bush zmenil zahraničnú politiku Spojených štátov do podoby dominanta, ktorý bude podnikať akcie z prevencie bez ohľadu na súhlas medzinárodných partnerov. Bushova doktrína začala novú etapu v zahraničnej politike USA a to v podobe *War on Terror*.

---

[24] KREJČÍ, Oskar. Zahraniční politika USA. 2. vyd. Praha: Profesional Publishing, 2009, s. 257 - 259. ISBN 978-80-7431-003-4

[25] KOVÁŘ, Martin. Prezidenti rozdelenej Ameriky. 1. vyd. Bratislava: Mafra Slovakia a.s., 2021. s. 164. ISBN 978-80-89950-81-2

[26] KOVÁŘ, Martin. Prezidenti rozdelenej Ameriky. 1. vyd. Bratislava: Mafra Slovakia a.s., 2021. s. 172. ISBN 978-80-89950-81-2

[27] BUCKLEY, Mary. SINGH, Robert. The Bush Doctrine and the War on Terrorism, Global responses, global consequences. 1. vyd. Taylor & Francis, 2006. s. 3. ISBN 9780203028162

V 2008 vyhral voľby demokrat Barack Obama, ktorý riadil Spojené štáty dve volebné obdobia do roku 2017 rovnako ako jeho predchodca G. W. Bush. Funkciu viceprezidenta zastupoval Joe Biden, ktorý sa do Bieleho domu dostane ako prezident v roku 2021. Hneď na začiatku Obamovej vlády Ameriku postihla jedna z najväčších hospodárskych kríz, ktorá mala dopad aj na zvyšok sveta. Hoci Barrack Obama otvorene vyjadril nesúhlas s vedením krajiny jeho predchodcu, rozhodol sa pokračovať v Bushovej politike na Strednom východe. V roku 2011 sa USA zapojila do Arabskej jari, ktorá predstavovala revolučné hnutia proti vládam v krajinách na severe Afriky a Blízkom východe. Napríklad pomoc povstalcom bojujúcim proti režimu Baššára al-Asada v Sýrii alebo Muammara al-Kaddáfího v Líbyi.[28]

Počas jeho vlády sa 2. mája 2011 podarilo americkým jednotkám po do desaťročí vypátrať a zabiť Usamu bin Ládina, ktorý bol zodpovedný za jeden z najväčších teroristický útokov v amerických dejinách.[29] Hoci to bolo veľké víťazstvo pre verejnosť a úspech, ktorý si mohla Obamova administratíva pripísať, neukončila konflikt v Afganistane a USA z krajiny nestiahla vojská.

Ďalšími prezidentmi v poradí sú Donald Trump a Joe Biden. Ich riadeniu zahraničnej politiky a napokon samotnému porovnaniu sa budem osobitne venovať v nasledujúcich kapitolách práce.

1.3. Zhrnutie vývoja zahraničnej politiky USA

Zahraničná politika Spojených štátov sa postupom času vyvíjala a závisle reagovala na politické a ekonomické dianie vo svete. Orientácia zahraničnej politiky Spojených štátov smerom k izolacionizmu bola na začiatku hlavne z dôvodu prežitia ako krajiny. USA si ale časom začali uvedomovať svoju ekonomickú silu. Zmena v zahraničnej politike nastala po konci druhej svetovej vojny a na začiatku Studenej vojny. Amerika musela prehodnotiť svoj prístup izolacionizmus, ktorý sme mohli dovtedy vidieť napríklad na dvoch svetových vojna, do ktorých sa zapojila vždy až po priamej konfrontácii ako bolo potápanie lodí s americkým občanmi alebo útok na námornú základňu Pearl Harbor.

V novom konflikte proti sebe stáli dve mocnosti s protichodnými ideológiami a USA tomu museli prispôsobiť aj svoje zahraničnú politika. Pristúpili k intervencionizmu

[28]KOVÁŘ, Martin. Prezidenti rozdelenej Ameriky. 1. vyd. Bratislava: Mafra Slovakia a.s., 2021. s. 179. ISBN 978-80-89950-81-2
[29]HOOK, Steve W., SPANIER, John. American Foreign Policy Since World War II. 19. vyd. London: Sage Publications Ltd., 2013. s. 2. ISBN 978-1-4522-2671-2

a podporovali strany v rôznych konfliktoch po celom svete. S týmto súvisí aj technologický pokrok a to hlavne vo vojenskej oblasti. Zbrane hromadného ničenia a raketové strely s oveľa väčším dostrelom predstavovali hrozbu pre obe strany. Toto vyvrcholilo v roku 1962 počas Kubánskej krízy, čo bol najbližší moment k vypuknutiu jadrovej vojny. Postupom času ale USA pochopili, že situáciu treba vyriešiť iným spôsobom a snažili sa začať rokovania so Sovietskym zväzom o demilitarizácií. Akékoľvek rokovania zo strany Ameriky k USSR boli ohromne náročné, pretože USA nebola braná ako ten veľký hegemón, ktorý si môže vždy diktovať podmienky. Vzťahy medzi týmito krajina sa pomaly začali zlepšovať až v 80. rokoch pred rozpadom Sovietskeho zväzu.

Ondrej Krejčí charakterizuje postavenie Spojených štátov na svetovom poli ako hegemóna, pričom vychádza z troch hľadísk:

1. Z historického hľadiska sú Spojené štáty víťazom Studenej vojny, kde stála proti hegemónovi ZSSR
2. USA sú ekonomický gigant s centrom vedecko-technického pokroku, krajina so silnou, mobilnou armádou a jadrová veľmoc
3. Ideologické hodnoty a množstvo prostriedkov cez ktoré ich dokáže propagovať vo vnútri krajiny a aj v zahraničí.[30]

Zahraničnú politiku Spojených štátov amerických by sme mohli zhrnúť ako politiku izolacionizmu, na začiatku ktorej sa krajina snažila ochrániť svoju existencie, až do bodu, kým si táto krajina začala dosahovať ekonomickú a vojenskú silu. Postupom času sa začala zastávať miesto hegemóna a medzinárodného policajta, ktorý zabezpečuje bezpečnosť a poriadok na všetkých kontinentoch. USA však majú niekoľko nepriateľov, ktorí by radi získali pozíciu, ktorú zastávajú Spojené štáty na medzinárodnej úrovni.

Za najdôležitejšie ciele Spojených štátov v zahraničnej politike môžeme považovať:

- Prevencia použitia jadrových, chemický a biologických zbraní a teroristických útokov
- Zastaviť šírenie jadrových zbraní a materiálu na ich výrobu
- Rovnováha síl, stabilita a sloboda

[30] KREJČÍ, Oskar. Zahraniční politika USA. 2. vyd. Praha: Profesional Publishing, 2009, s. 10 - 11. ISBN 978-80-7431-003-4

- Zabrániť vytváraniu napätého prostredia na medzinárodnom poli a tvorba nepriateľov
- Stabilita svetového obchodu, finančných trhov, slobodnej plavby po moriach a energetických dodávok.[31]

USA sa späť k svojej dlhoročnej tradícií izolacionizmus nevrátila. Naďalej sa snaží udržať si post svetového lídra, na ktorého sa neoplatí útočiť, lebo nemá problém zasiahnuť aj na inom kontinente a viesť niekoľkoročnú vojnu. A to sa presadzuje aj v ich zahraničnej politike a na jej cieľoch. Za nemennú zložku môžeme považovať postavenie USA ako hegemóna vo svetovom poriadku.

[31] BLACKWILL, D. Robert – ZELOKOW, Philip. The United States, China, and Taiwan: A Strategy to Prevent War. Council on Foreign Relations.,2021. s. 4. Dostupné na: A GATHERING STORM from The United States, China, and Taiwan:: A Strategy to Prevent War on JSTOR

Cieľ práce

Cieľom práce je analyzovanie a komparácia vedenia zahraničnej politiky Spojených štátov počas administratívy súčasného prezidenta Joea Bidena a jeho predchodcu Donalda Trump. Autor skúmal prístupy k zahraničnej politike dvoch prezidentov z odlišných politických strán v rôznych oblastiach zahraničných vzťahov. Následne porovnal vedenie krajiny týchto dvoch prezidentov.

Metodológia

Autor pri písaní analyzoval prístupy zahraničnej politiky jednotlivých prezidentov prostredníctvom analýzy odbornej literatúry a internetových zdrojov. Pri písaní analyzoval aj primárne pramene ako konkrétne prejavy a vyhlásenia prezidentov. Následne autor komparatívnou metódou porovnal získané informácie o vedení zahraničnej politiky počas administratívy Donalda Trumpa a Joea Bidena.

2. Administratíva Donalda Trumpa

2.1 Donald Trump

Donald John Trump sa v roku 2017 stal prezidentom Spojených štátov. Víťazstvo vo voľbách tohto kontroverzného podnikateľa a verejne známej osobnosti bolo pre mnohých ľudí prekvapením. Môžeme to považovať za dôkaz, že americká spoločnosť nebola spokojná s tradičnými politikmi v úrade. Vzdelanie v odbore obchodu a financií získal na univerzite v Pensylvánii a neskôr prebral firmu po jeho otcovi, úspešnom podnikateľovi Frederickovi C. Trumpovi. Niekoľko rokov sa venoval podnikaniu s nehnuteľnosťami. V roku 2004 odštartoval aj vlastnú televíznu show.[32] Donalda Trumpa by sme mohli prirovnať k Ronaldovi Reagonvi, ktorý pred vstupom do politiky mal úspešnú hereckú kariéru v Hollywoode.

Reprezentant republikánov Donald Trump porazil vo voľbách v roku 2016 demokratickú kandidátku Hillary Clintonovú. Získal podporu 304 voliteľov zatiaľ, čo jeho oponentka len 227. Trump mal silné výhrady proti politike Baracka Obamu a nelegálnej imigrácií.[33] Ako bolo spomenuté, výsledok mohol byť dôvodom nechute americkej spoločnosti k tradičným politikom. Jeho kampaň s heslom „Make America Great Again“ bola zamieraná na bežných Američanov, ktorí ho napokon do Bieleho domu zvolili.

Tento kandidát svojou rétorikou a názormi staval americké záujmy na prvé miesto, štýlom, ktorý bol pre mnoho ľudí oslovujúci. Jeden z najznámejších plánov Donalda Trump bolo postavenia múru na hraniciach medzi Spojenými štátmi a Mexikom ako zábrana proti ilegálnej migrácii. „Musíme chrániť naše hranice pred pustošením iných krajín, ktoré vyrábajú naše produkty, kradnú naše spoločnosti a ničia naše pracovné miesta. Ochrana povedie k veľkej prosperite a sile.“ [34]Už v Trumpovom inauguračnom prejave môžeme vidieť prejavy protekcionizmus a kladenie dôrazu na konzervatívne hodnoty.

Presadzovanie ideológie Donalda Trumpa, kde Spojené štáty sú na prvom mieste, môžeme sledovať v unilaterálnom prístupe. Počas jeho administratívny USA vystúpili

[32] Donald Trump THE 45TH PRESIDENT OF THE UNITED STATES. White House. [elektronický zdroj]. [cit. 2022-03-04]. Dostupné na: Donald J. Trump | The White House

[33] KOVÁŘ, Martin. Prezidenti rozdelenej Ameriky. 1. vyd. Bratislava: Mafra Slovakia a.s., 2021. s. 194. ISBN 978-80-89950-81-2

[34] TRUMP, Donald. Donald Trump inauguration speech. [elektronický zdroj]. [2017], online. [cit. 2022-03-04]. Dostupné na: Full text: 2017 Donald Trump inauguration speech transcript - POLITICO

z Parížskej klimatickej dohody, zo Severoamerickej dohody o zóne voľného obchodu a odstúpenie od Iránskej jadrovej dohody.

2.2 Zahraničná politika

Trump zvolil nový prístup k Ázii a nepokračoval v prístupe jeho predchodcu, Baraka Obamu. Politiku USA na prvom mieste sa rozhodol zaviesť aj do vzťahov s ázijskými regiónmi. Na začiatku svojej administratívy udržoval americký prezident dobre vzťahy s čínskym prezidentom Xi Jingpingom. Trump hľadal možnosť spolupráce pri jednaní so Severnou Kóreou, na ktorú uvalil sankcie. Dôvodom týchto sankcií bolo zastaviť Kim Čong-unov jadrový program.[35] Donald Trump využil vzťahy s Čínou pre ochranu národnej bezpečnosti. Ako môžeme vidieť, Trump viedol zahraničnú politiku ako sa prezentoval vo voľbách a na prvé miesto kládol americké záujmy.

V januári 2018 Donald Trump, po rokovaní s Výborom pre obchodnú politiku, schválil zavedenie ochranných ciel na importované solárne panely, moduly a práčky pre domácnosť. Dovoz týchto výrobkov ohrozoval domácich výrobcov.[36] Zavedenie protekcionistických opatrení je dôkazom Trumpovej ochrany amerických výrobcov a národného priemyslu. V tabuľke 1. môžeme vidieť výšku ciel, ktoré boli zavedené v roku 2018 na nasledujúce tri roky.

Tab. 1: Schválené clá na importovaný tovar

Importovaný výrobok	**1. rok**	**2. rok**	**3. rok**
Prvých 1,2 milióna hotových práčok	*20%*	*18%*	*16%*
Všetky ďalšie hotové práčky	*50%*	*45%*	*40%*
Moduly	*30%*	*25%*	*20%*

(Zdroj: President Trump Approves Relief for U.S. Washing Machine and Solar Cell Manufacturers | United States Trade Representative (ustr.gov))

[35] HU, Weixing. Trump's China Policy and Its Implications for the "Cold Peace" across the Taiwan Strait. The Chinese University of Hong Kong Press, 2018. s. 67-68. Dostupné na: Trump's China Policy and Its Implications for the "Cold Peace" across the Taiwan Strait on JSTOR

[36] President Trump Approves Relief for U.S. Washing Machine and Solar Cell Manufacturers. Office of the United States Trade Representative, 2018. Dostupné na: President Trump Approves Relief for U.S. Washing Machine and Solar Cell Manufacturers | United States Trade Representative (ustr.gov)

Trumpov protekcionizmus pokračoval a narušil aj dobré vzťahy s Čínou. „Dňa 22. marca 2018 prezident Trump podpísal prezidentské memorandum zamerané na ekonomickú agresiu Číny. Memorandum nariadilo americkému obchodnému zástupcovi, aby po siedmych mesiacoch vyšetrovania krádeží duševného vlastníctva Čínou zaviedol clá na čínsky dovoz v hodnote približne 50 miliárd dolárov.“[37] Toto by sme mohli považovať za začiatok obchodnej vojny medzi dvoma najväčšími ekonomikami, ktoré malo dopad aj na zvyšok sveta. Zistenia vyšetrovania činov, politík, a postupov Číny v súvislosti s transferom technológií, duševného vlastníctva a inovácií podľa oddielu 301 zákona o obchode z roku 1974 bolo dôvodom zavedením týchto opatrení. [38]

Trump sa rozhodol na základe vyšetrovania o nečestných praktikách, ktoré Čína používala, zvýšiť clá na jej export do USA. „Trumpova administratíva zverejňuje zoznam 1333 čínskych výrobkov v hodnote 50 miliárd USD, na ktoré sa vzťahujú 25-percentné clá, čo zahŕňa dovoz do USA v hodnote 46,2 miliardy USD. Hlavnými sektormi, ktoré sú zasiahnuté, sú stroje, mechanické zariadenia a elektrické zariadenia“[39] Prezident začal vyvíjať značný tlak na Čínu a jej ekonomiku.

Prezident Trump argumentoval pre prijatie prezidentského memoranda okrem krádeže duševného vlastníctva aj vysokým obchodným deficitom a vysokými clami pri exporte do Číny. Vo svojom vyjadrení kritizuje aj Svetovú obchodnú organizáciu, obchod s Európskou Úniou a Severoamerickú dohodu o voľnom obchode. Považuje ich za nevýhodné pre Spojené štáty.[40] Trump počas svojej administratívy vyslovil jasne nespokojnosť s medzinárodnými zmluvami o obchode, ktoré považoval za absolútne nevýhodné pre Spojené štáty. Preferuje pozíciu USA ako lídra, ktorý si bude diktovať podmienky.

---

[37] HU, Weixing. Trump's China Policy and Its Implications for the "Cold Peace" across the Taiwan Strait. The Chinese University of Hong Kong Press, 2018. s. 71-72 Dostupné na: Trump's China Policy and Its Implications for the "Cold Peace" across the Taiwan Strait on JSTOR

[38] FINDINGS OF THE INVESTIGATION INTO CHINA'S ACTS, POLICIES, AND PRACTICES RELATED TO TECHNOLOGY TRANSFER, INTELLECTUAL PROPERTY, AND INNOVATION UNDER SECTION 301 OF THE TRADE ACT OF 1974, Office of the United States Trade Representative, 2018. s. 19. Dostupné na: Section 301 FINAL.PDF (ustr.gov)

[39] BOWN, P. Chad – KOLB, Melina. Trump's Trade War Timeline: An Up-to-Date Guide. Peterson Institute for International Economics, 2018. s. 9 Dostupné na: Trump's Trade War Timeline: An Up-to-Date Guide (piie.com)

[40] TRUMP, Donald. Remarks by President Trump at Signing of a Presidential Memorandum Targeting China's Economic Aggression. Trump White House, 2018. Dostupné na: Remarks by President Trump at Signing of a Presidential Memorandum Targeting China's Economic Aggression – The White House (archives.gov)

Okrem už spomínaných ciel Trump v marci 2018 zaviedol clá aj na hliník a oceľ, čím chcel chrániť národný priemysel a vytvoriť nové pracovné miesta pre Američanov. V marci ohlásil zvýšenie ciel vo výške 25% na oceľ a 10% na hliník. Ako dôvod uviedol národnú bezpečnosť. Toto rozhodnutie by okrem Číny zasiahlo aj Južnú Kóreu, Mexiko aj Európsku Úniu. Neskôr v marci 2018 udelil výnimku Kanade a Mexiku z dôvodu prerokovávania podmienok NAFTA. Do 1. mája 2018 výnimku zo zvýšených ciel na importovanú oceľ a hliník získali Európska Únia, Brazília, Južná Kórea, Austrália a Argentína. Oslobodenie od vysokých ciel bolo pre krajiny neskôr predĺžené do 1. júna, s výnimku Južnej Kórei, ktorá dostala permanentnú výnimku za zníženie exportu do USA. Po skončení predĺženej lehoty vstúpili do platnosti nové clá pre najväčších obchodných partnerov USA. Argentíne a Brazílii sa podarilo vyjednať nižšie clá pri exporte do USA, ktorý bude ale obmedzený kvótami. Európska únia, Kanada aj Mexiko zaviedli zvýšenie ciel na tovar importovaný zo Spojených štátov.[41] Trumpov unilaterálny prístup v zahraničnej politike pomohol USA vyjednať lepšie podmienky pri importe z ostatných krajina. Na druhej strane tieto zásahy do medzinárodného obchode sa odrazili na zvýšených cenách ocele. Jeho rozhodnutia mali vplyv na ekonomiky na celom svete. Svoje akcie odôvodňuje ochranou národných záujmov.

Ekonomický tlak vyvinutý na Čínu vysokým clami samozrejme vyvolal spätnú reakciu. Čína zareagovala zvýšením ciel na import z USA. V septembri 2018 tak USA zaviedli 10% clá na 5337 produktov v hodnote 200 miliárd USD. Nasledujúci rok boli zvýšené na 25%. V septembri 2019 boli zavedené clá vo výške 15% a v celkovej hodnote 126 miliárd USD. USA ich znížila na 7,5% až vo februári 2020. V marci 2020 boli v USA priemerné clá na import z Číny 19,3%. V Číne priemerné dovozné clá na americké výrobky dosiahli hodnotu 20,3%.[42] Trump vystupoval ako silný politik, ktorý neustúpi. Zmenil prístup k Číne a realisticky ho vnímal rivala.

Za ďalší dôvod vyvinutia obrovské ekonomického tlaku na Čínu môžeme považovať samotnú politiku Číny. „Čína využíva vojenskú modernizáciu, vplyvné operácie a dravú ekonomiku, aby donútila susedné krajiny zmeniť usporiadanie indo-pacifického regiónu vo

[41] BOWN, P. Chad – KOLB, Melina. Trump's Trade War Timeline: An Up-to-Date Guide. Peterson Institute for International Economics, 2018. s. 17 Dostupné na: Trump's Trade War Timeline: An Up-to-Date Guide (piie.com)

[42] ELMS, Deborah. Trade Disrupted: Global Tensions, US-China Trade War and COVID-19 Impact. ISEAS - Yusof Ishak Institute, 2021. s. 43. Dostpné na: Trade Disrupted on JSTOR

svoj prospech. Keďže Čína pokračuje vo svojom hospodárskom a vojenskom vzostupe a presadzuje svoju moc prostredníctvom celonárodnej dlhodobej stratégie, bude pokračovať v realizácii programu vojenskej modernizácie, ktorý sa usiluje o hegemóniu v indo-tichomorskom regióne v blízkej budúcnosti a vytlačenie Spojených štátov s cieľom dosiahnuť globálnu prevahu v budúcnosti."[43] Takto bola definovaná stratégia Číny v zhrnutí Národnej obrannej stratégie vo februári 2018. Príkladom tvrdšieho prístupu aj v geopolitike môže byť aj zvýšenie počtu amerických lodí v Juhočínskom mori. Prezident kládol dôraz na americkú prítomnosť v tomto regióne.[44]

2.3 Zahraničné vzťahy Irán

Trump svoj realizmus a unilateralizmus ukázal v zahraničnej politike aj vo vzťahoch s Iránom. Trump v mnohých smeroch nesúhlasil s politikou svojho predchodcu. V roku 2015 sa Barackovi Obamovi podarila vyjednať a podpísať Spoločný komplexný akčný plán, taktiež nazývaný ako Iránska jadrová dohoda. Dohodu okrem USA podpísali aj Francúzsko, Čína, Rusko, Spojené kráľovstvo, teda stáli členovia Bezpečnostnej rady OSN, a Nemecko. Význam tejto dohody bolo obmedzenie jadrového programu Iránu a podrobeniu sa medzinárodným kontrolám. Na druhej strane budú pozastavené ekonomické sankcie voči tejto krajine. [45] Táto dohoda bola významný krok vpred globálnej bezpečnosti. Zahraničná politika Donalda Trumpa s Iránom bola preto veľkým prekvapením pre Európu a Čínu.

Už počas svojej kampane Trump označil Iránsku jadrovú dohodu ako najhoršiu dohodu v histórií. 8. mája 2018 Trump oznámil odstúpenie od dohody, s čím ostatné strany dohody nesúhlasili. S Trumpovím rozhodnutím ale vyjadrili súhlas Saudská Arábia a Izrael. USA si chceli určovať podmienky a takisto jednotné a trvalé riešenie hrozby Iránu ako jadrovej veľmoci. Ďalším krokom administratívy prezidenta boli sankcie, ktoré boli zavedené v dvoch vlnách. Prvá vlna znamenala sankcie v obchode s drahými kovmi a automobilmi. Druhá vlna sa týkala energetického sektora, obchodu s ropu a finančných transakcií.[46]

---

[43] Summary of the 2018 National Defense Strategy. US Department of Defense, 2018. s. 2. Dostupné na: Summary of the 2018 National Defense Strategy

[44] BLACKWILL, D. Robert. Trump's Foreign Policies Are Better Than They Seem . Council on Foreign Relations, 2019. s. 12-13 Dostupné na: CHINA from Trump's Foreign Policies Are Better Than They Seem on JSTOR

[45] 2020 Country Brief: Iran. Third Way, 2020. s. 2. Dostupné na: 2020 Country Brief: on JSTOR

[46] NAZARETH, Kimberley A. Trump's Policy Towards Iran. Kapur Surya Foundation, 2019. s. 28-29. Dostpné na: Trump's Policy Towards Iran on JSTOR

Trump opäť zvolil tvrdší prístup ako Obama, ktorý sa snažil vyriešiť jadrové záležitosti s Iránom skôr diplomatickou cestou. Preukázal sa znova ako politik, neobávajúci sa použiť sankcie ako metódu pre dosiahnutie svojho cieľu. Aj v tomto prípade môžeme vidieť jeho unilaterálny prístup k zahraničným vzťahom.

Okolnosti, ktoré viedli Trumpa k odstúpeniu od dohody bolo niekoľko:

1. Svoj pohľad na dohodu ukázal už v predvolebnej kampani
2. Vytvorenie lepších vzťahov s Izraelom a štátmi Perzského zálivu
3. Dohoda nezakazovala Iránu úplne obohacovanie uránu
4. Irán mohol pokračovať vo svojom programe vývoja balistických rakiet
5. Irán naďalej destabilizoval región a finančne podporoval Hizballáh[47]

„Za Trumpovej vlády sa E3/EÚ nepodarilo zopakovať svoj predchádzajúci úspech v uľahčení zmysluplnej jadrovej diplomacie medzi USA a Iránom.“[48] Dohoda bola výsledkom dlhoročných diplomatických rokovaní medzi Iránom, USA a Európskymi krajinami, pod ktorú sa podpísal Barack Obama. „Zatiaľ čo Američania tvrdia, že stabilitu Blízkeho východu a Perzského zálivu možno dosiahnuť len zadržiavaním a vylúčením islamskej republiky, Európania predpokladajú, že závisí od začlenenia Iránu.“[49] Spojené štáty zohrávali dôležitú rolu silného diplomata. Dohoda ochraňovala aj záujmy Európy, čo je hlavný dôvod obrovského nesúhlasu európskych politikov s Trumpovím rozhodnutím. Americký unilateralizmus počas administratívy Donalda Trumpa poškodil vzťahy medzi USA a Európou.

Aj napriek Trumpovej snahe znížiť export ropy v Iráne sa naopak zvýšil prostredníctvom obchodu s Venezuelou. Napriek tomu príjmy tejto krajiny od roku 2018 klesajú. Irán taktiež začal obohacovať urán na vyššie hodnoty. Tie mali stále ďaleko od hodnôt na využívanie uránu pre vojenské účely. Tieto kroky majú poskytnúť Iránu lepšiu pozíciu v budúcnosti pri rokovaniach s USA. Na druhej strane bývalý iránsky prezident

[47] NAZARETH, Kimberley A. Trump's Policy Towards Iran. Kapur Surya Foundation, 2019. s. 29. Dostpné na: Trump's Policy Towards Iran on JSTOR

[48] ALCARO, Riccardo. Europe's Defence of the Iran Nuclear Deal: Less than a Success, More than a Failure. The International Spectator. [elektronický zdroj]. [2021], online. [cit. 2022-04-04]. s. 66. Dostupné na: Europe's Defence of the Iran Nuclear Deal: Less than a Success, More than a Failure (tandfonline.com)

[49] ALCARO, Riccardo. All Is Not Quiet on the Western Front Trump's Iran Policy and Europe's Choice on the Nuclear Deal. : Istituto Affari Internazioli, 2018. s. 29-20. Dostupné na: All Is Not Quiet on the Western Front (jstor.org)

Hassan Rúhání trval na tom aby Irán zostal zmluvnou stranou.[50] Irán bol jasne nespokojný s Trumpovou politikou a sankciami, ktoré zasiahli jeho ekonomiku. Začatie obohacovania uránu na vyššie hodnoty, môžeme považovať ako správu pre USA, že v budúcnosti budú musieť rokovať znova, lebo Irán má potenciál byť jadrovou krajinou v regióne Blízkeho východu. V takom prípade bude musieť USA zasiahnuť aj kvôli svojím partnerom ako Izrael a Saudská Arábia.

2.4 Zhrnutie zahraničnej politiky Donalda Trumpa

Donald Trump bol netradičný politik. Jeho nástup do administratívy v Bielom dome bol vnímaný celkom skepticky. Zahraničná politika USA bola počas jeho administratívy naozaj veľmi odlišná ako u jeho predchodcu. Donald Trump nesúhlasil s politikou Baracka Obamu. Považoval jeho prístup za nie dosť silný. Prezident presadzoval unilaterálnu pozíciu Spojených štátov ako hegemóna, ktorý sa nebude podrobovať a nebude viazaná multilaterálnymi dohodami. Na prvé miesto kládol národné záujmy ako ochrana domácich výrobcov, tvorba nových pracovných miest a národná bezpečnosť. Takisto bojoval za zachovanie a rozšírenie vplyvu USA v Ázii.

Hoci obchodná vojna s Čínou spôsobila pokles exportu v oboch krajinách, podarilo sa mu vyjednať nové podmienky v medzinárodnom obchode s mnohými krajinami ako napríklad Južná Kórea, Brazília a Argentína. Trump zaviedol dovozné clá na Čínu z dôvodov krádeže duševného vlastníctva a nečestných obchodných praktík. Aj po zavedení ciel na americký export prezident neustúpil ale pritvrdil a zvyšoval clá na ďalšie čínske importované tovary. Donald Trump zaviedol celkom tvrdý postoj aj k Európskej únii, hoci jej na začiatku udelil výnimku za sankcií ako aj iným krajinám. Počas jeho administratívy sa musel vysporiadať aj so zvýšením ciel na export amerických výrobkov, ktoré boli reakciou na vysoké dovozné clá.

Jedno z najkontroverznejších rozhodnutí prezidenta Trumpa bolo rozhodnutie odstúpenia od Iránskej jadrovej dohody. Na jeho prejavy a rétoriku ohľadom Iránu skepticky reagovali krajiny, ktoré ju podpísali. Trump otvorene vyjadril nedôveru Iránu ohľadom dodržiavania podmienok dohody, hoci medzinárodné kontroly nepreukázali, že by Irán vyvíjal jadrové zbrane. V roku 2015 sa minister financií vo Francúzsku vyjadril, že nie je

[50] O'TOOLE, Brian. Rejoining the Iran Nuclear Deal: Not So Easy. Atlantic Council, 2021. s. 1-2. Dostupné na: Rejoining the Iran Nuclear Deal: on JSTOR

akceptovateľné aby sa Spojené štáty stavali do pozície ekonomického policajta planéty.[51] Toto pomenovanie celkom vystihovalo USA počas administratívy Donalda Trump, ktorý sankcie ako nástroj zahraničnej politiky používal pomerne často. Až odstúpenie vyvolalo naozaj negatívne reakcie európskych politických lídrov, ktorí sa tomu snažili zabrániť.

Prezident Trump upustil od klasickej diplomatickej cesty riešenia zahraničných vzťahov a multilateralizmu bývalého prezidenta Baracka Obamu. Trumpova zahraničná politika narušila dobré transatlantické vzťahy, ktoré budoval jeho predchodca a vyvolala obchodnú vojnu s Čínou, ktorá mala za následok regionálnu zmenu medzinárodného obchodu. Zaujal jednoznačné postavenie, že nebude zaväzovať Spojené štáty zmluvami, ktoré nie sú pre krajinu výhodné.

[51] SEIBT, Sébastian – JACINTO, Leela. Trump's Iran deal exit forces EU to confront US 'economic policeman of the world'. France24. [elektronický zdroj]. [2018], online. [cit. 2022-04-04]. 7 s. Dostupné na: Trump's Iran deal exit forces EU to confront US 'economic policeman of the world' (france24.com)

3. Administratíva Joea Bidena

3.1 Joe Biden

Vo voľbách v roku 2020 proti Donaldovi Trumpovi stál Joe Biden z radov demokratov. Joe Biden predstavoval úplný opak Trumpa. Bol to kandidát s dlhoročnými skúsenosťami v politike. Ako senátor reprezentoval štát Delaware 36 rokov. Podieľal sa na tvorbe zahraničnej politiky ako člen senátneho výboru pre zahraničnú politiku podobu 12 rokov. Venoval sa témam ako terorizmus, zbrane hromadného ničenia alebo regiónu Stredného východu a Juhozápadnej Ázii. Dve volebné obdobia administratívy Baracka Obamu zastával Joe Biden funkciu viceprezidenta USA. [52]

Američania v posledných voľbách rozhodli, že v Bielom dome chcú radšej skúseného politika. Joe Biden vo svojej predvolebnej kampani sľuboval, že má záujem o kooperáciu s partnermi a bude sa snažiť obnoviť politiku USA do stavu, v akom bola pred administratívou Donalda Trumpa.[53] Biden zastáva multilaterálny prístup k zahraničnej politiky.

Donald Trump počas svojej administratívy vytvoril veľmi napäté prostredie na politickej scéne. Trump viedol zahraničnú politiku nekonvenčne a neprejavoval záujem o kooperáciu s tradičnými spojencami Spojených štátov.[54] Prezident Biden stál pred veľkou výzvou. Aby mohol viesť zahraničnú politiku viac otvorene medzinárodnej spolupráci prostredníctvom medzinárodných organizácií, musí opäť obnoviť dobré transatlantické vzťahy.

Joe Biden je skúsený politik, hlavne v sfére zahraničnej politiky. Vo svojej funkcií bude musieť čeliť množstvu výziev pri presadzovaní svojich záujmov. Nový konflikt na Ukrajine a súboj o hegemóniu s Čínou sú dôležité otázky, ktorým bude prezident Biden čeliť. V nasledujúcej kapitole sa pozrieme ako sa zmenili vzťahy Spojených štátov s Čínou a Iránom od jeho nástupu do Bieleho domu. Hodnotiť vedenie Bidenovej zahraničnej

[52] Joe Biden The President, From Scranton to Wilmington to the White House — with thousands of train rides in between. White House. [elektronický zdroj]. [cit. 2022-01-04]. Dostupné na: Joe Biden: The President | The White House

[53] SLOAN, Stanley R. US Foreign Policy in 2021: Biden or Trump and the rest of the world. Stichting Atlantische Commissie, 2020. s. 38. Dostupné na: US Foreign Policy in 2021 (jstor.org)

[54] Biden and the World: What a U.S. Presidential Transition Means. Council on Foreign Relations, 2020. s. 5. Dostupné na: resrep29916.pdf (jstor.org)

politiky je na jednej strane ťažké, keďže počas písania tejto práce je len v druhom roku svojej administratívy.

3.2 Vzťahy s Čínou

Joe Biden sa hneď na začiatku vyhradil, že bude viesť inú politiku smerom k Číne. Zastával postoj, že Čína nemôže ostať nepotrestaná za nečestné praktiky a krádeže duševného vlastníctva, preto nevylučoval sankcie, ktoré ale chce aby boli efektívnejšie ako počas administratívy svojho predchodcu. Takisto chce riešiť problém čínskej agresívnej politiky v regióne Juhočínskeho mora. Tieto problémy taktiež nemal v pláne riešiť sám ale s pomocou amerických spojencov.[55] Joe Biden sa už počas kampane a debát ukázal odlišný prístup a orientuje zahraničnú politiku na riešenie problémov v spolupráci so spojencami USA. Na rozdiel od Trumpa nezastáva absolútny unilateralizmus.

„Hoci kandidát Biden sľúbil ako prezident agresívne kroky proti Číne, ktorá údajne neplní svoje zmluvné záväzky v oblasti obchodu, postavil sa proti Trumpovej obchodnej vojne proti Číne a označil Trumpovu lavínu jednostranných ciel na dovoz čínskeho tovaru za seba zničujúcu z dôvodu ich vysokých nákladov pre Američanov.“[56] Joe Biden ale nemohol pôsobiť ako slabý a preto deklaroval, že uskutoční potrebné kroky aby zabránil a potrestal obchodné praktiky Číny.

Hneď po nástupe Joea Bidena do Bieleho domu mal svet veľké očakávania, že prezident sa bude snažiť odstrániť clá zavedené jeho predchodcom. Za prvý rok prezident ale neukázal intenciu v zrušení cieľ. Biden aj hlavná obchodná vyjednávačka Katherina Tai sa nevyjadrujú negatívne na dovozné clá voči Číne. Práve naopak ich prezident Biden považuje za podstatný nástroj pri vyjednávaní s Čínou. Clá majú rozsiahle dôsledky na amerických spotrebiteľov, konkurencieschopnosť USA a celé americké hospodárstvo.[57] Biden získal vo voľbách podporu aj vďaka kritike obchodnej politike Trumpa. Zatiaľ ale

[55] SLOAN, Stanley R. US Foreign Policy in 2021: Biden or Trump and the rest of the world. Stichting Atlantische Commissie, 2020. s. 42-43. Dostupné na: US Foreign Policy in 2021 (jstor.org)
[56] BACCHUS, James. Biden and Trade at Year One: The Reign of Polite Protectionism. Cato Institute, 2022. s. 4. Dostupné na: Biden and Trade at Year One on JSTOR
[57] BACCHUS, James. Biden and Trade at Year One: The Reign of Polite Protectionism. Cato Institute, 2022. s. 11. Dostupné na: Biden and Trade at Year One on JSTOR

používa clá ako nástroj proti americkému ekonomickému rivalovi. Biden má pred sebou ešte dosť času aby zmenil smerovanie zahraničnej politiky.

„Začiatkom júna podpísal výkonný príkaz, ktorým zakázal investície USA do takmer 60 čínskych spoločností vrátane Huawei. V októbri prezident USA a predsedníčka Komisie EÚ Ursula von der Leyenová potvrdili svoju vôľu obmedziť prístup na trh pre „špinavú oceľ z krajín ako Čína“.“[58] Joe Biden ale splnil svoj sľub kooperácie s partnerskými krajinami pri riešení otázky nečestných praktík Číny. Aj keď Biden neupustil od protekcionistických opatrení, ktoré zaviedol Trump, tak sa priklonil k multilaterálnemu prístupu v zahraničnej politike.

Jeden z hlavných argumentov pri zachovávaní obchodných opatrení voči Číne bolo porušovanie práv. Spolu s Európskou úniou, Japonskom a ďalšími významnými čínskymi obchodnými partnermi sa snaží vyvinúť dostatočný tlak aby krajina zmenila svoju politiku. Diskrimináciu a porušovanie ľudských práv moslimských Ujgurov a iných náboženských a etnických menšín považuje Joe Biden za podstatný problém Číny. Prezident v decembri v roku 2021 podpísal Ujgurský zákon o prevencii nútenej práce, ktorý zakazoval import produktov vyrobených v oblasti Sin-ťiang pokiaľ nemôže byť dokázané, že výrobky neboli vyrobené pomocou nútenej práce. Čína odmieta akékoľvek obvinenia z využívania menšín na nútené práce.[59] V boji o ekonomickú hegemóniu s Čínou sa Spojené štáty snažia spolupracovať s ostatými krajinami a využívajú pritom ochranu ľudských práv ako nástroj na obmedzenie obchodu.

Na začiatku administratívy Donalda Trumpa bola Čína významný partnerom pri rokovaniach so Severnou Kóreou. Vďaka hospodárskej pomoci od Číny krajine, ktorá dnes disponuje jadrovými zbrane, sa stala odolnou voči americkým sankciám, ktoré by mohli viesť k rokovaniam o demilitarizácií. Joe Biden má šancu na nadviazanie nových diplomatických vzťahov so Severnou Kóreou. Pri potenciálnej spolupráci aj s krajinami ako Južná Kórea a Japonsko môžu prostredníctvom medzinárodného obchodu docieliť zmiernenie napätia na politickom poli a z dlhodobého hľadiska aj jadrové odzbrojenie.[60]

---

[58] LINNARZ, Paul. Holpriger Start ins zweite Amtsjahr: Die USA unter Präsident Biden. Konrad Adenauer Stiftung, 2022. s. 7. Dostupné na: Holpriger Start ins zweite Amtsjahr on JSTOR

[59] BACCHUS, James. Biden and Trade at Year One: The Reign of Polite Protectionism. Cato Institute, 2022. s. 17. Dostupné na: Biden and Trade at Year One on JSTOR

[60] PARK, John. Building a Flywheel: The Biden Adminstration's Opportunity to Forge a New Path with North Korea. Center for a New American Security, 2022. s. 11. Dostupné na: Building a Flywheel: The Biden

Dosiahnutie väčšej bezpečnosti v medzinárodných vzťahoch a demilitarizácia relatívneho nepriateľa Spojených štátov je možná len multilaterálnej úrovni. Cesta vedie cez veľmi náročné diplomatické rokovania, pri ktorých bude zohrávať veľmi dôležitú rolu Čína. Americko-čínske vzťahy ale v posledných rokoch nemôžeme považovať za najpozitívnejšie, čo stavia USA do komplikovanej situácie.

3.3 Vzťahy s Iránom

Ako už bolo spomínané, odstúpenie Spojených štátov od Spoločného komplexného akčného plánu počas administratívy Donalda Trumpa bolo na svetovej politickej scéne vnímané veľmi znepokojivo. Výnimkou boli krajina ako Izrael a Saudská Arábia, ktoré vnímali vyslovenú americkú nedôveru voči Iránu pozitívne. Ekonomické sankcie voči Iránu zavedené Trumpom takisto zvýšili napätie medzi krajinami, hlavne z dôvodu zníženia hospodárskeho rastu a celkovo veľkých škôd spôsobených Iránskej ekonomike.

Joe Biden sa už počas kampane vyjadril, že má záujem o vrátenie sa k dohode a zlepšiť iránsko-americké vzťahy. Prezidentovi poradcovia prehlásili, že Spojené štáty budú opätovne rokovať o dohode s cieľom dosiahnuť dôkladnejšie podmienky pre Irán. Joe Biden považuje dohodu za začiatok diplomatických vzťahov. Iránsky predstavitelia ale odmietajú akékoľvek zmeny a doplnenia v dohode a považujú Bidenove podmienky za podobné ako žiadal jeho predchodca. Irán vyjadril nespokojnosť s dohodou aj kvôli nedostatočným ekonomickým výhodám v prvých dvoch rokoch po jej podpise. Americký spojenci taktiež chcú obmedzenie iránských aktivít a vplyvu v regióne a vývoju ich raketového programu, ktoré neboli v dohode riešené.[61] Spojené štáty čelili ťažkým rokovaniam aby urovnali vzťahy s Iránom a vrátili sa s k Iránskej jadrovej dohode. Irán odmietal akékoľvek zmeny a nové podmienky. Joe Biden musí čeliť tlaku amerických spojencov na Blízkom východe, ktorí chcú obmedziť vplyv Iránu v tomto regióne a vnímajú ho ako potenciálne nebezpečenstvo do budúcna. Okrem jadrových zbraní považujú aj iránsky raketový program za riziko. Obohacovanie uránu na vyššie hodnoty poskytuje Iránu lepšiu pozíciu pri rokovaniach.

Administration's Answer to China's North Korea Policy from Building a Flywheel: The Biden Adminstration's Opportunity to Forge a New Path with North Korea on JSTOR

[61]AL-ALOOSY, Massaab. Biden, Iran: Do Democrats mean Detente with Iran?. Arab Center for Research & Policy Studies, 2022. s. 2. Dostupné na: Biden, Iran: on JSTOR

USA majú jasný cieľ a to je zamedzenie vývoja a šírenia jadrových zbraní. Na druhej strane chce Irán dosiahnuť zmiernenie ekonomický sankcií. Obe krajiny vidia spoločnú cestu prostredníctvom diplomatický rokovaní. Prvé kolá rokovaní, ktoré sa uskutočnili v roku 2021 a trvali od apríla do júna, sa skončili kompromisom v problematike zrušenia jadrového programu. Počas týchto rokovaní zastával post iránske prezidenta Hasan Rúhání. Nová iránska vláda má ale skôr skeptický pohľad na dohodu z dôvodu ťažkej ekonomickej situácie, ktorou si krajina poslednými rokmi prešla kvôli sankciám a globálnej pandémie COVID-19. Skepticky nazerajú na ekonomické benefity, ktoré by mohlo obnovenie Iránskej jadrovej dohody priniesť. Vláda považuje pokrok v obohacovaní uránu za cestu získania ešte výhodnejšej pozície pri rokovaniach do budúcna.[62] Prvé rokovanie môžeme považovať za krok k obnoveniu dohody. Nová taktika Iránu môže byť z dlhodobého hľadiska pre krajinu riziko a Spojené štáty sa môžu uchýliť k vojenskému riešeniu.

Rusko a Čína spoločne s ostatnými krajinami, ktoré boli členmi Spoločného komplexného akčného plánu nemajú záujem o jadrovo vyzbrojený Irán a z toho vyplývajúce napätie v regióne Blízkeho východu. Na iránsko-americké vzťahy majú negatívny dopad aj ekonomické sankcie, v ktorých Joe Bide pokračuje. V júli a októbri 2021 Spojené štáty udelili výnimky iránskym spoločnostiam v oblasti importu energií.[63] Irán sa momentálne nachádza v ťažkej hospodárskej situácií a zrušenie sankcií by mohlo zvýšiť ekonomický rast krajiny. Východiskom môže byť iba riešenie na medzinárodnej úrovni so zapojením všetkých krajín, pre ktoré je Irán potenciálne riziko a ostatnými krajinami snažiacimi sa udržiavať mier na Blízkom východe.

„V rámci viedenských rokovaní Rusko tvrdí, že podporuje návrat Washingtonu a Teheránu k jadrovej dohode, ale opakuje, že to bolo Trumpova administratíva porušila, a podporuje požiadavku Iránu na jasný záväzok USA dodržiavať dohodu a záväzok, že v budúcnosti nebude administratíva USA od nej neodstúpi.“[64] Momentálna situácia, v ktorej sa Irán momentálne nachádza, je dôsledkom administratívy Donalda Trumpa a jeho zahraničnej politiky. Irán je skeptický obnove Iránskej jadrovej dohody. Dôvodom sú obavy,

[62] INTERNATIONAL CRISIS GROUP. The Iran Nuclear Deal at Six: Now or Never. International Crisis Group, 2022. s. 1. Dostupné na: One Step Forward, Two Steps Back from The Iran Nuclear Deal at Six:: Now or Never on JSTOR

[63] INTERNATIONAL CRISIS GROUP. The Iran Nuclear Deal at Six: Now or Never. International Crisis Group, 2022. s. 10. Dostupné na: One Step Forward, Two Steps Back from The Iran Nuclear Deal at Six:: Now or Never on JSTOR

[64] SHINE, Sima – DRUYAN-FELDMAN, Bat C. President Raisi in Russia: Deepening Iran's Turn Eastward. Institute for National Security Studies, 2022. s. 5. Dostupné na: President Raisi in Russia: on JSTOR

že Spojené štáty v budúcnosti znova odstúpia od dohody. Taktiež možnosť, že Donalda Trump opäť zasadne do Bieleho domu môže pridávať na obavách Iránu.

Joe Biden má do konca roku 2024 čas na vytvorenie priaznivých vzťahov s Iránom a dokončenie rokovaní o obnove Spoločného komplexného akčného plánu. Momentálna situácia na Ukrajinu môže považovať za spomalenie rokovaní, keďže Rusko je stálym člen Bezpečnostnej rady OSN a krajinou zainteresovanou v tejto problematike.

3.4 Zhrnutie zahaničnej politiky Joea Bidena

Joe Biden zdedil po úspešných voľbách úrad v komplikovanom stave na poli medzinárodných vzťahov. Zahraničná politika jeho predchodcu Donalda Trumpa sa vyznačovala unilaterálnym štýlom a protekcionizmom. Joe Biden ale dal jasne najavo, že nezastáva rovnaký štýl politiky a počas svojej administratívy bude viesť zahraničnú politiku Spojených štátov inak.

Jednou z najviac riešených tém v americkej zahraničnej politike bola obchodná vojna s Čínou, ktorá mala dopad na svetovú obchod. Joe Biden kritizoval politiku Donalda Trumpa voči Číne a mal zámer vyvodiť dôsledky kvôli krádežiam duševného vlastníctva a nečestným obchodným praktikám tejto krajiny efektívnejšie. Hlavná zmena mala nastať v multilaterálnom riešení tohto problému. Prezident ale nezrušil vysoké dovozné clá. Biden ani hlavná obchodná vyjednávačka Katherina Tai nepovažovali clá za negatívne ale práve naopak ako zbraň proti Číne. Hoci naďalej pokračuje v protekcionistickej politike svojho predchodcu ako zákaz investícií niektorým čínsky spoločnostiam do Spojených štátov, nepresadzuje unilaterálny prístup a hľadá kooperáciu. Príkladom je spolupráca s Európskou úniu pri zamedzení import oceli.

Ďalším argumentom pre pokračovanie v ráznej politike proti Číne sú ľudské práva. Joe Biden odsúdil diskrimináciu a potláčanie práv etnických a náboženských menšín ako napríklad Ujgurských moslimov. Taktiež obvinili Čínu z využívania týchto menšín na nútené práce. Čína odmietla akékoľvek obvinenia z porušovania ľudských práv. Spojené štáty využili tento argument na pokračovanie v protekcionistickej politike.

Napätá situácia na Blízkom východe stavia prezidenta Joe Bidena do komplikovanej situácie. Na jednej strane chce zabrániť Iránu v jadrovom programe a na druhej strane udržať dobré vzťahy s ostatnými spojencami v tomto regióne, ktorí vyslovili súhlas so skepticizmom Donalada Trumpa. Irán si uvedomuje svoju pozíciu a chce z nej vyťažiť, čo najviac. Odmieta akékoľvek zmeny podmienok Spoločného komplexného akčného plánu

o obmedzenie aktivít v regióne a raketového systému. Hoci rokovania začali dobre, nová konzervatívna vláda Iránu je viac skeptická. Krajiny sú ochotné zatiaľ riešiť problém diplomatickou cestou ale v prípade dlhodobých sporov nemôžeme v budúcnosti vylúčiť vojenskú intervenciu. Snaha o obnovenie Iránskej jadrovej dohody je dôkazom, že Joe Biden má záujem riešenie problémov cestou kooperácie.

Do roku 2024 má prezident Joe Biden šancu zmeniť smerovanie zahraničnej politiky Spojených štátov. Zatiaľ môžeme povedať, že je otvorený medzinárodnej spolupráci a nezastáva silno unilaterálny prístup ako Donald Trump.

4. Porovnanie zahraničnej politiky Donalda Trumpa a Joea Bidena

Pri porovnávaní zahraničnej politiky Donalda Trumpa a Joe Bidena treba brať do úvahy, že pri písaní tejto práce je Joe Biden v druhom roku svojej administratívy v Bielom dome. Na základe analýzy zahraničnej politiky Biden môžeme očakávať pokračovanie jej vedenia v rovnakom smere.

Donald Trump zaujal v zahraničnej politike unilaterálny prístup. Výnimkou neboli ani zahraničné vzťahy s Čínou, voči ktorej zaujal silný protekcionizmus. Zvyšovanie dovozných cieľ vyústilo k obchodnej vojne. Za hlavný dôvod tejto reštriktívnej politiky bolo vyšetrovanie, ktoré dokázalo krádeže duševného vlastníctva a nečestné obchodné praktiky. Hoci jeho politiky bola ostro kritizovaná aj Joeom Bidenom, Spojené štáty naďalej pokračovali v protekcionistickej politike aj za jeho administratívy. Liberalizácia obchodu medzi týmito ekonomickými dominantami sa zatiaľ neuskutočňuje. Prezident prevzal politiku svojho predchodcu aj keď sľuboval efektívnejší boj proti čínskym obchodným praktikám. Svoju politiku odôvodňuje porušovaním ľudských práv a využívanie nútenej práce menšín. Rozdiel môžeme pozorovať v snahe o kooperáciu so spojencami v obmedzení exportu Číny.

Počas Trumpovej administratívy sa zvýšilo napätie na Blízkom východe. Jasne vyslovil nedôveru Iránu v dodržiavaní podmienok Spoločného komplexného akčného plánu. Následne odstúpil od dohody, ktorá bola výsledkom dlhoročných rokovaní jeho predchodcu. Toto rozhodnutie malo podporu iba od krajín, ktoré neudržiavajú kladné vzťahy s Iránom. Ďalším krokom bolo uvalenie ekonomických sankcií na Irán. Táto dohoda predstavovala krok vpred v udržiavaní bezpečnosti v regióne Blízkeho východu. Joe Biden nesúhlasil s unilaterálnym rozhodnutím Trumpa. Prezident Biden začal opätovné rokovania s Iránom s cieľom obnoviť Iránsku jadrovú dohodu. Nová iránska vláda vníma obnovenie dohody skepticky a odmieta akúkoľvek zmenu podmienok. Bidenova zámer o obnovenie zmluvy s lepšími podmienkami sa zatiaľ neposúva dopredu hoci prvé rokovania skončili kompromisom. Spojené štáty ale spolupracujú s Európskou úniu a ostatnými štátmi, pre ktoré je podstatné aby sa Irán nestal jadrovou krajinou.

Záver

Cieľom mojej práce bola analýza a komparácia zahraničnej politiky USA počas administratívy dvoch rozdielnych prezidentov. Donald Trump predstavoval zmenu v podobe úspešného podnikateľa bez skúseností v politike. Tento prezident z radov republikánov kládol národné záujmy na prvé miesto a tieto priority predstavil aj na poli zahraničnej politiky. Za obdobie štyroch svojou protekcionistickou politikou začal obchodnú vojnu s Čínou a zvýšil napätie na Blízkom východe. Dominantným nástroj počas jeho administratívy boli sankcie a clá. Donald Trump svojím unilaterálnym prístup ukázal svetu dôsledky pri nedržiavaní pravidiel v svetovom obchode a hegemónne postavenie Spojených štátov, ktoré si bude diktovať. Podarilo sa mu uzavrieť dohody s krajinami ako Brazília a obmedziť ich export do USA. Na druhej strane jeho reštriktívna obchodná politika mala negatívny dopad na export USA aj hospodárstvo mnohých krajín. Odstúpenie od Iránskej jadrovej dohody a uvalenie sankcií na Irán malo za následok opätovné začatie obohacovanie uránu v tejto krajine.

Donaldovi Trumpovi sa nepodarilo zvíťaziť aj v nasledujúcich voľbách. Do Bieleho domu sa dostal Joe Biden. Predstaviteľ demokratickej strany s dlhoročnými skúsenosťami v politike sa názormi aj rétorikou odlišoval od Trumpa. Kompletne analyzovať zahraničnú politiku Joea Biden momentálne nie je možné, keďže je iba v druhom roku svojej administratívy. Biden sľuboval efektívnejšie politiku voči Číne ale zatiaľ pokračuje v protekcionistickej politike Trumpa. Clá považuje za dôležitý nástroj proti Číne. Snaží sa ale o spoluprácu s partnerskými krajinami. Porušovaním ľudských práv taktiež obhajuje svoju politiku namierenú proti importu čínskych tovarov.

Súčasný prezident Joe Biden sa taktiež snaží o obnovenie Iránskej jadrovej dohody. Irán ale odmieta nové podmienky a prirovná ich k podmienkam, ktoré požadoval aj Donald Trump. Prezident zastáva multilaterálny prístup pri riešení problému jadrového programu v Iráne. Biden má čas do konca roku 2024 rokovať s Iránom spolu so zvyšnými stranami dohody. Pokiaľ obe krajiny nespravia ústupky a nevyriešia tento problém diplomatickou cestou, nemôžeme v budúcnosti vylúčiť aj vojenský zásah do Iránu.

Joe Biden sa počas kampane silno názorovo odlišoval od svojho oponenta Donalda Trumpa. Naďalej ale pokračuje v protekcionistickej politike voči Čine. Na rozdiel od

Trumpa ale nevidí riešenie len v unilaterálnych rozhodnutiach. Kooperácia a medzinárodné inštitúcie vníma ako cestu pri riešení problémov, výziev a konfliktov.

Zoznam použitej literatúry

AL-ALOOSY, Massaab. *Biden, Iran: Do Democrats mean Detente with Iran?*. Arab Center for Research & Policy Studies, 2022. 5 s. Dostupné na: Biden, Iran: on JSTOR

ALCARO, Riccardo. *All Is Not Quiet on the Western Front Trump's Iran Policy and Europe's Choice on the Nuclear Deal*. Istituto Affari Internazioli, 2018. 26 s. Dostupné na: All Is Not Quiet on the Western Front (jstor.org)

ALCARO, Riccardo. *Europe's Defence of the Iran Nuclear Deal: Less than a Success, More than a Failure*. The International Spectator. [elektronický zdroj]. [2021], online. [cit. 2022-04-04]. 7 s. Dostupné na: Europe's Defence of the Iran Nuclear Deal: Less than a Success, More than a Failure (tandfonline.com)

BACCHUS, James. *Biden and Trade at Year One: The Reign of Polite Protectionism. Cato Institute*, 2022. 30 s. Dostupné na: Biden and Trade at Year One on JSTOR

BLACKWILL, D. Robert – ZELOKOW, Philip. *The United States, China, and Taiwan: A Strategy to Prevent War*. Council on Foreign Relations, 2021. 91 s. Dostupné na: A GATHERING STORM from The United States, China, and Taiwan:: A Strategy to Prevent War on JSTOR

BLACKWILL, D. Robert. *Trump's Foreign Policies Are Better Than They Seem* . Council on Foreign Relations, 2019. 105 s. Dostupné na: CHINA from Trump's Foreign Policies Are Better Than They Seem on JSTOR

BOWN, P. Chad – KOLB, Melina. *Trump's Trade War Timeline: An Up-to-Date Guide. Peterson Institute for International Economics*, 2018. 25 s. Dostupné na: Trump's Trade War Timeline: An Up-to-Date Guide (piie.com)

BUCKLEY, Mary - SINGH, Robert. *The Bush Doctrine and the War on Terrorism, Global responses, global consequences*. 1. vyd. Taylor & Francis, 2006. 240 s. ISBN 9780203028162. Dostupné na: The Bush Doctrine and the War on Terrorism | Global Responses, Global (taylorfrancis.com)

BUSH, George. *Address Before a Joint Session of the Congress on the State of the Union*. The American Presidency Project. 1990. Dostupné na: Address Before a Joint Session of the Congress on the State of the Union | The American Presidency Project (ucsb.edu)

COUNCIL ON FOREIGN RELATIONS. *Biden and the World: What a U.S. Presidential Transition Means. Council on Foreign Relations*, 2020. 10 s. Dostupné na: resrep29916.pdf (jstor.org)

DOBSON, Alan et al. *US Foreign Policy since 1945*. 2. vyd. London : Routledge, 2006, 288 s. ISBN 9780415386418.

ELMS, Deborah. *Trade Disrupted: Global Tensions, US-China Trade War and COVID-19 Impact.* ISEAS - Yusof Ishak Institute, 2021. 14 s. Dostpné na: Trade Disrupted on JSTOR

GADDIS, John L. *Studená vojna*. 1. vyd. Bratislava: Slovart, 2006. 296 s. ISBN 8080851867.

HISTORY. *Eisenhower Doctrine*. History.[elektronický zdroj]. [2009], online. [cit. 2022-01-05] Dostupné na: https://www.history.com/topics/cold-war/eisenhower-doctrine

HOOK, Steve W. - SPANIER, John. *American Foreign Policy Since World War II*. 19. vyd. London: Sage Publications Ltd., 2013. 423 s. ISBN 978-1-4522-2671-2.

HU, Weixing. *Trump's China Policy and Its Implications for the "Cold Peace" across the Taiwan Strait.* The Chinese University of Hong Kong Press, 2018. 28 s. Dostupné na: Trump's China Policy and Its Implications for the "Cold Peace" across the Taiwan Strait on JSTOR

HUNTINGTON,P. Samuel. *Kam kráčíš, Ameriko? Krize americké identity*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2005. 424 s. ISBN 8086182878.

INTERNATIONAL CRISIS GROUP. *The Iran Nuclear Deal at Six: Now or Never. International Crisis Group*, 2022. 51 s. Dostupné na: One Step Forward, Two Steps Back from The Iran Nuclear Deal at Six:: Now or Never on JSTOR

KENNEDY, F. John, *President John F. Kenne Kennedy's Inaugural Address (1961)*. National Archives. 1961. Dostupné na: President John F. Kennedy's Inaugural Address (1961) | National Archives

KENNEDY, F. John. *Televised Address on Nuclear Test Ban Treaty*. John F. Kennedy Presidential Library and Museum. 1963. Dostupné na: Televised Address on Nuclear Test Ban Treaty | JFK Library

KOVÁŘ, Martin. *Prezidenti rozdelenej Ameriky*. 1. vyd. Bratislava: Mafra Slovakia a.s., 2021. 223 s. ISBN 978-80-89950-81-2.

KOZÁK, Krištof a kol. *Zahraniční politika USA na začátku 21. století*. 1. vyd. Praha: AMO, 2009. 308 s. ISBN 978-80-87092-11-8.

KRAUTHAMMER, Charles. *The Unipolar Moment*. Foreign Affairs. [elektronický zdroj]. [1990], online. 11 s. [cit. 2022-02-02]. Dostupné na: Krauthammer.pdf (metu.edu.tr)

KREJČÍ, Oskar. *Zahraniční politika USA*. 2. vyd. Praha: Profesional Publishing, 2009. 337 s. ISBN 978-80-7431-003-4.

LETTOW, Paul. *President Reagan's Legacy and U.S. Nuclear Weapons Policy*. The Heritage Foundation. [elektronický zdroj]. [2006], online. [cit. 2022-02-02]. Dostupné na: President Reagan's Legacy and U.S. Nuclear Weapons Policy | The Heritage Foundation

LINNARZ, Paul. *Holpriger Start ins zweite Amtsjahr: Die USA unter Präsident Biden*. Konrad Adenauer Stiftung, 2022. 10 s. Dostupné na: Holpriger Start ins zweite Amtsjahr on JSTOR

MONROE, James. *President Monroe's seventh annual message to Congress*. National Archives. 1823. Dostupné na: Monroe Doctrine (1823) | National Archives

NAZARETH, Kimberley A. Trump's Policy Towards Iran. Kapur Surya Foundation, 2019. 14 s. Dostpné na: Trump's Policy Towards Iran on JSTOR

NIXON, Richard. *Address to the Nation on the War in Vietnam*. The American Presidency Project. 1969. Dostupné na: Address to the Nation on the War in Vietnam | The American Presidency Project (ucsb.edu)

NIXON, Richard. *The President's News Conference, Deployment of the Antiballistic Missile System*. The American Presidency Project. 1969 Dostupné na: The President's News Conference | The American Presidency Project (ucsb.edu)

O'TOOLE, Brian. *Rejoining the Iran Nuclear Deal: Not So Easy. Atlantic Council*, 2021. 10 s. Dostupné na: Rejoining the Iran Nuclear Deal: on JSTOR

OFFICE OF THE UNITED STATES TRADE REPRESENTATIVE. *Findigs of the Investigation into China's Acts, Policies, and Practices Related to Technology Transfer, Intellectual Property, and Innovation under Section 301 of the Trade Act of 1974*. Office of the United States Trade Representative, 2018. 182. s. Dostupné na: Section 301 FINAL.PDF (ustr.gov)

OFFICE OF THE UNITED STATES TRADE REPRESENTATIVE. *President Trump Approves Relief for U.S. Washing Machine and Solar Cell Manufacturers*. Office of the United States Trade Representative, 2018. Dostupné na: President Trump Approves Relief for U.S. Washing Machine and Solar Cell Manufacturers | United States Trade Representative (ustr.gov)

PARK, John. *Building a Flywheel: The Biden Adminstration's Opportunity to Forge a New Path with North Korea. Center for a New American Security*, 2022. 19 s. Dostupné na: Building a Flywheel: The Biden Administration's Answer to China's North Korea Policy from Building a Flywheel: The Biden Adminstration's Opportunity to Forge a New Path with North Korea on JSTOR

SEIBT, Sébastian – JACINTO, Leela. *Trump's Iran deal exit forces EU to confront US 'economic policeman of the world'*. France24. [elektronický zdroj]. [2018], online. [cit. 2022-04-04]. Dostupné na: Trump's Iran deal exit forces EU to confront US 'economic policeman of the world' (france24.com)

SHINE, Sima – DRUYAN-FELDMAN, Bat C. *President Raisi in Russia: Deepening Iran's Turn Eastward. Institute for National Security Studies*, 2022. 5 s. Dostupné na: President Raisi in Russia: on JSTOR

SLOAN, Stanley R. *US Foreign Policy in 2021: Biden or Trump and the rest of the world*. Stichting Atlantische Commissie, 2020. 6 s. Dostupné na: US Foreign Policy in 2021 (jstor.org)

Summary of the 2018 National Defense Strategy. US Department of Defense, 2018. 11 s. Dostupné na: Summary of the 2018 National Defense Strategy

Test Ban Treaty. National Archives. 1963. Dostupné na: Test Ban Treaty (1963) | National Archives

THIRD WAY. *2020 Country Brief: Iran*. Third Way, 2020. 11 s. Dostupné na: 2020 Country Brief: on JSTOR

TRUMAN, S. Harry. *Truman Doctrine (1947)*. National Archives. 1947. Dostupné na: Truman Doctrine (1947) | National Archives

TRUMP, Donald. *Donald Trump inauguration speech*. Politico. [elektronický zdroj]. [2017], online. [cit. 2022-03-04]. Dostupné na: Full text: 2017 Donald Trump inauguration speech transcript - POLITICO

TRUMP, Donald. *Remarks by President Trump at Signing of a Presidential Memorandum Targeting China's Economic Aggression*. Trump White House, 2018. Dostupné na: Remarks by President Trump at Signing of a Presidential Memorandum Targeting China's Economic Aggression – The White House (archives.gov)

WHITE HOUSE. *Donald Trump THE 45TH PRESIDENT OF THE UNITED STATES*. White House. [elektronický zdroj]. [cit. 2022-03-04]. Dostupné na: Donald J. Trump | The White House

WHITE HOUSE. *Joe Biden The President, From Scranton to Wilmington to the White House — with thousands of train rides in between*. White House. [elektronický zdroj]. [cit. 2022-01-04]. Dostupné na: Joe Biden: The President | The White House